

Ченчик О.А.

вчитель англійської мови

Мелітопольська ЗОШ I-III ступенів №4

Мелітопольської міської ради Запорізької області

Землянська А.В.

кандидат філологічних наук

доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

ТИПОВІСТЬ ПОДІЙ І ПЕРСОНАЖІВ В ОПОВІДАННІ Ю. МУШКЕТИКА «СУД»

***Анотація.** У статті зосереджено увагу на відтворенні письменником в оповіданні «Суд» трагічних подій української історії XX ст. Визначено, що крізь призму долі однієї героїні автор розкриває долю цілого народу.*

***Ключові слова:** колгосп, колективізація, сталінський режим, брежнєвський режим, Голодомор.*

***Chenchyk O.A., Zemlianska A.V. The Typical Events and Characters in Yu. Mushketyk's Story «The Court».** The article focuses on the writer's reproduction of the tragic events of Ukrainian history of the XXth century in the story «The Court». It is determined that through the prism of the fate of one heroine, the author reveals the fate of an entire nation.*

***Key words:** collective farm, collectivization, Stalinist regime, Brezhnev regime, Holodomor.*

Література України XX ст. відома значною кількістю імен, які залишили потужний відбиток і представили в історії вагомі твори художнього змісту. Історичні факти життя України цієї доби були досить трагічними. Саме тому письменники змушені були подавати критичне ставлення до подій минувшини, розкривати історію тогочасся та говорити правду. Серед значного кола письменників, хто намагався говорити правду, слід назвати ім'я Ю. Мушкетика.

Творчість митця органічно вписувалась в контекст української літератури середини ХХ ст. І в невеликих за жанром прозових творах, і у великих епічних полотнах письменник «пильно вглядається в обличчя своїх героїв, зазирає в глибини душ, змальовує сьогоднішню людину в шуканнях, у боротьбі, в суперечностях. Пошуки істини, пошуки правди й справедливості, відстоювання добра, непримиренність до зла – все це характерне для персонажів, яким прозаїк віддає свої симпатії» [2, с. 26].

Так, одним із найбільш актуальних в історії української літератури є твір Ю. Мушкетика «Суд». У невеликому за обсягом оповіданні письменник відобразив характерні суспільні явища, які відбувались в Радянському Союзі за часів сталінського та брежнєвського режимів.

Доля головної героїні – колгоспниці Ганни Розсохи – схожа з долями багатьох селян, які спочатку раділи надбанням революції, що нібито дали землю, але невдовзі розчарувались у своїх сподіваннях, бо її відібрали. Боячись висновків усіляких комісій, які могли звинуватити у ворожості до панівної влади, селяни вступали в колгоспи, втрачаючи при цьому право самим розпоряджатися своїми землею та худобою. Свідченням такому становищу простих селян можуть бути як історичні архіви, так і художні тексти, а ще точніше – публіцистика інших митців слова, які так само, як Ю. Мушкетик намагалися дати оцінку подіям свого часу [див.: 1; 4; 5, с. 380 тощо].

Спочатку ми бачимо бідність Ганниної родини, коли в обваленій хаті її мати-вдова бідувала з трьома дочками. А потім і те, що витерпіла сама Ганна зі своїм чоловіком та дітьми. Невтілені надії господарювання на власній землі через нестерпні податки, які ледве не знищили всю сім'ю, змусили їх вступити в колгосп. Щоб якось вижити, багато сімей, як і родина Розсох, різали худобу, за що дехто нерідко потрапляв до в'язниці. Так вчинили й Ганна з Омельком, які потайки зарізали теличку і сховали м'ясо, щоб не знайшли, бо відібрали б: *«...а що різати скотину заборонялося, м'ясо понесли в ліс, щоб притопити в копанці; коли притоплювали, тріснула за спинами гілка, хтось за ними підглядав, <...> Омелько вибився з сил і впав <...>, а вона дибцяла з мішком далі, а потім верталася з хутора назад і другого мішка волокла по землі, й таки дотягла, і впала без сил, і сестра одпоювала її*

водою, і вижили вони тоді всі, але далі наступив тридцять третій, у якому померла з голоду Оленка, Ганна билася, як чайка об кригу, рятуючи інших дітей» [3]. Сила волі й витримка Ганни, яка зберегла м'ясо для сім'ї, допомогли всім її рідним вижити.

Голодомор 1933 року не обійшов жодної української родини. У сім'ї Розсох померла пасербиця Ганни Оленка. Голодні люди, напівбожевільні від відчаю, йшли на роботу в колгоспи, щоб зняти на новий урожай, іноді навіть не сподіваючись до нього дожити. Кількома точними штрихами зобразив автор часи сталінських репресій, більш повно – воєнні роки, акцентуючи на безправному становищі матерів і вдів, на чийх плечах лежав увесь тягар воєнного лихоліття: забезпечення армії продовольством та очікування рідних із фронту, відстоювання своїх прав на життя в умовах беззаконня і зловживання владою з боку сільського керівництва. Таким чином, на прикладі однієї родини Ю. Мушкетик відтворив життя цілого народу в один із найтрагічніших періодів його історії – за часів сталінського режиму і брежнєвського застою. Отже, автор, за всіма законами реалізму, відтворив типові образи в типових обставинах.

Оповідання «Суд» – твір дуже лаконічний і водночас насичений подіями. Через внутрішній світ героїні, її оточення і стосунки з іншими персонажами автор дає змогу простежити історію всього українського селянства й навіть історію країни. Автор скупими, але точними штрихами розкриває неоднозначність та індивідуальність героїні, її душевні переживання: *«А вона в роботі з дитинства. Не любила безділля, любила роботу всяку, і переробила її гибіль – домашньої і колгоспної. Робота йшла їй до рук, вона вела її з піснею, звичайно, поки співалося, поки не насунуло на неї те чорне, поламало, понівечило»* [3]. При цьому присутність автора у творі не відчувається. Складається враження, що герої оповідання живуть самостійним життям. І хоча твір написано від третьої особи, розумієш, що саме так побудовано й думки Ганни, і її спогади, дії. Таким чином, героїня твору Ю. Мушкетика набула певної самостійності від автора.

Особливістю композиції твору є те, що в його центрі знаходиться кульмінаційна подія – суд над Ганною. Після кульмінації подано історію життя Ганни Розсохи, яка відображає, по суті, історію цілого народу. Картина суду постає своєрідним обрамленням життя Ганни

(розвиток дії), а смерть героїні – звинуваченням суспільству: «Тільки хата лишилася з забитими навхрест дошками дверима та вікнами, а за хатою жовтий щит з розмитим дощами написом: «Сделаем Белую Багачку краем изобилия». Хата й нині стоїть там, тільки зветшала вельми, бо нікому вона не потрібна, в селі є ще чимало таких, порожніх хат» [3]. В оповіданні «Суд» виразно простежуються риси творчого методу письменника: показ глобальних подій в історії всього народу через життєвий шлях головної героїні як представниці цього народу.

Ю. Мушкетик створив цілу низку творів, які відбивають історичний розвиток держави і роль особистості в ній. Автор продовжує плідну працю на літературній ниві, створюючи глибокі образи, продовжуючи пошуки нових форм і засобів вираження важливих проблем сучасності, де основним об'єктом дослідження є людина. Письменник прагне відбити різні періоди життя суспільства, розглядає різноманітні життєві ситуації, показує різні соціальні верстви населення. Він пильно спостерігає за дійсністю, тому герої його творів такі реальні, а проблеми, яких він торкається, такі актуальні.

Література

1. Веретюк Т. Ігор Муратов-публіцист. *SCIENTIA: збірник наукових праць*. 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/14211>.
2. Лупій О. Творець талановитих книг. *Юрій Мушкетик: Біобібліографічний довідник*. К., 1999. 172 с.
3. Мушкетик Ю. Суд. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=986>.
4. Шарова Т. Літературний процес 20-х років ХХ століття і механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. № 2. С. 28–30.
5. Шарова Т.М., Шаров С.В. Журналістика Костя Гордієнка як підготовчий етап до літературної творчості. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. праць*. 2018. Вип. 23. С. 379–381.